

"A filozófiát ki kell vinni az emberek közé"

Dékány András

KÜLÖNBSÉG: Az Ön Sartre-kurzusán több ízben is élesen vetődött fel "intézmény" és "individuum" viszonyának problémája. Az intézményekről mindenkinek megvan a maga véleménye; de Ön miként értékeli saját helyzetét egy különös intézmény, az egyetem kereteinek szorításában?

D.A.: Az az érzésem, nélkülözhetetlen, hogy a filozófiatanár valamennyi foglalkozásán személyes teljesítményt nyújtson. Filozófusok vagyunk, egy intézményben dolgozunk, és én ennek

ellenére azt várom, hogy minden egyes előadás műalkotás, valószínűleg kis remekmű legyen. Ez lenne a cél. Természetesen nem tekinthetünk el a tananyagtól sem, de még egyszer hangsúlyozom, hogy ennek átadásakor is a személyességre kell törekedni.

Különbség: A személyesség mozzanatát szem előtt tartva: mennyiben nyújtunk szívdertő látványt mi, filozófia szakos hallgatók az Ön képzeletbeli, "individuális" szemüvegén át nézve?

D.A.: A hallgatókról, természetesen, csak a legjobbkat mondhatom – globálisan. Óráimon rendszeresen megnyilvánulnak, de inkább az alsóbb évesek és kevésbé a felsőbb évfolyamokra járók. A viszonyom ugyanakkor velük is inkább személyes, sem mint intézményesült, legalábbis én így érzékelem. Fontosnak tartom, hogy a hallgatók önálló kérdései, gondolatai jól artikuláltak, a megfelelő formában jussanak kifejezésre. A kifejezőkészség, a formaérzék fejlesztése elsődleges feladata kell legyen a képzésnek. Hiába vannak jó gondolatok, ha a kifejezés ügyetlen.

Mindez egyértelműen egyetemi feladat. Hozzá kell azonban tennem, hogy szerintem a filozófiát nem szabad bezárni az egyetem falai közé. A filozófálás intézményes formái mellett teret kell kapjanak más megoldások is. A filozófiát ki kell vinni az emberek közé. Az egyetem falain túl is élnek emberek, új helyeket kell fölfedeznünk, talán kávéházakat, ahol filozofálhatunk. Magyarországon tapasztalataim szerint az úgynevezett "közélet" kérdéseiben nem sok szava van a filozófusnak. Én el tudnám képzelni, hogy akár egy televíziós kerekasztal beszélgetés alkalmával, konkrét kérdésekben, társadalmiakban, de kulturális és egyéb ügyekben is a politikus és a közgazdász mellett megszólalhasson a filozófus. A filozófust ugyanis részben erre találták ki. Csak meg kell nézni Platón Szókratészét: egész nap a piacon beszélgetett az emberekkel, "közéletet élt", tornacsarnokokba, szünpózionokra járt, és különben igen jól elvult. Az emberek pedig megkérdezték a véleményét ebben-abbban, ő meg legfeljebb visszakérdezett, de azért legközelebb is megkérdezték. Például az erényről, hogy az tanítható-e? Csak el ne hitessük magunkkal, hogy ez ma 1996-ban nem kérdés...

Különbség: Igen, de ennek a nagy közéletiségének Szókratész "tudományos karrierje" látta kárát. Nem publikált, legalábbis írásban tudomásunk szerint nem. Ráadásul a mester addig kellemetlenkedett, míg annak rendje és módja szerint szépen eltették láb alól, éppen úgy, mintha "sokat tudott" volna. Pedig ő többnyire csak kérdezett...

D.A.: Ami az írást illeti, az nagyon fontos. De Szókratész esetében arra ott volt Platón, meg a többi tanítvány. Platón megírta Szókratészt, persze a maga Szókratészét, és ennek mind a mai napig örülni tudunk. Ez sem mellékes. A filozófia teljes embert kíván, nem csak tragikus értelemben. És ne felejtjük el, a tudós is ember. Tudomány és közéletiség vagy intézményiség és individualitás nem feltétlenül zárják ki egymást. Előbbire szép példa Bertrand Russel, aki nem átalott rádióműsorokban fellépni, a legégetőbb vagy éppen a legközönségesebb kérdések kapcsán.

(Az interjút Hollósvölgyi Iván készítette)